М О Т И В И

към проект на наредба за изменение и допълнение на Наредба № 54 от 30.12.2016 г. за регистрите на Гаранционния фонд за обмена и защитата на информацията и за издаването и отчитането на задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането

Причини, налагащи приемането:

С приемането на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането (ДВ, бр. 63 от 2025 г.) са въведени изискванията на Директива (ЕС) 2021/2118 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2021 г. за изменение на Директива 2009/103/ЕО относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка (Директива (ЕС) 2021/2118), както и други промени в уредбата на задължителната застраховка „Гражданска отговорност”.

Със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането е създаден чл. 490а, с който се уреждат изискванията към системата „бонус-малус“ по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. В съответствие с Директива (ЕС) 2021/2118 е предвидено, че застрахователите самостоятелно определят и оповестяват политиките си за коригиране на застрахователните премии чрез използване на удостоверения за историята на застрахователните претенции, причинени с всяко превозно средство, като избягват дискриминация на ползватели на застрахователни услуги, идващи от други държави членки. За целите на прилагането на чл. 490а от Кодекса за застраховането Гаранционният фонд е оправомощен централизирано да издава удостоверения за история на застрахователните претенции, причинени от всяко превозно средство, а на застрахователите е предоставено право да използват, служебно и безплатно, данните от регистъра на предявените и изплатени застрахователни претенции по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите по чл. 571, ал. 1, т. 2 от Кодекса за застраховането, при условия и по ред, определени в наредбата по ал. 4 от същата разпоредба.

В изпълнение на делегацията на чл. 571, ал. 4 от Кодекса за застраховането е издадена Наредба № 54 от 30.12.2016 г. за регистрите на Гаранционния фонд за обмена и защитата на информацията и за издаването и отчитането на задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането (ДВ, бр. 7 от 2017 г.) (Наредба № 54), издадена от председателя на Комисията за финансов надзор, министъра на вътрешните работи и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Правната уредба на изискванията към системата „бонус-малус“ по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите налага приемането на промени в посочената наредба, като се интегрира процесът за изискване и получаване на данните за историята на претенциите по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в общия процес по издаване на застраховката. Предлага се за целите на прилагането на чл. 490а от Кодекса за застраховането застрахователите да имат автоматичен достъп до регистъра на предявените и изплатени претенции на Гаранционния фонд.

Предлаганият механизъм предвижда за целите на сключването на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите застрахователят да получава, чрез електронна административна услуга от Гаранционния фонд, цялата информация, която се съдържа в удостоверение за предявени застрахователни претенции, издадено в

документална форма. По този начин ще се осигури гладкото протичане на процеса по сключване на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в рамките на Единната информационна система за оценка, управление и контрол на риска (ЕИСОУКР) на Гаранционния фонд, без да се налага представянето на документални удостоверения за предявени застрахователи претенции от застраховащите, което би представлявало допълнителна административна тежест за тях. Автоматичният характер на процеса, от друга страна, ще осигури на застрахователите пълна, точна и достоверна информация за историята на претенциите и ще предостави възможност за ефективна оценка на риска във връзка със сключването на всеки конкретен застрахователен договор по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. За да се избегнат нежелани практики от страна на застрахователите за изискване на документални удостоверения за застрахователни претенции от лица, които ще бъдат обхванати от механизма на автоматичен обмен на данни, което по същество ще дублира този процес, с проекта на наредбата е предложена забрана за изискване от застраховащите лица на удостоверения за застрахователни претенции във връзка със застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, издадени и отчетени по реда на тази наредба. По този начин ще се облекчи и работата на Гаранционния фонд по обслужване на индивидуални заявки за издаване на удостоверения в документална форма, доколкото този процес ще се ограничи до случаите, в които подобни удостоверения биха били необходими на заинтересовани лица, които сключват застраховки в държави, различни от Република България.

Предложено е процесът по предоставяне на данните да става на базата на вътрешна електронна административна услуга за извличане на данни от регистъра на предявените и изплатени застрахователни претенции. С цел намаляване на административната тежест за застрахователите и за избягване на грешки при обмена на данни, е предложено базата за извличане на данни, за целите на удостоверяването на историята на застрахователните претенции, да бъде регистърът на застрахователните полици, който функционира ефективно. По този начин електронната услуга ще извлича данни за всички превозни средства, спрямо които са били сключвани застрахователни договори, а не само за превозните средства, които са включени в регистъра на Министерството на вътрешните работи и не обхващат селскостопанската и горска техника и възможни други превозни средства, които не са част от този регистър.

Предложено е заявката за изпълнение на електронната услуга да съдържа комбинация от идентификатор за собственика на превозното средство (ЕГН/ЛНЧ/ЕИК/БУЛСТАТ) и идентификационен номер на превозното средство (VIN)/номер на рама или регистрационен номер на превозното средство. По този начин искането на информация ще се ограничи до конкретното превозно средство, във връзка с което се сключва задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, за да се избегне възможността за достъп до данни от регистъра на застрахователните претенции, които се отнасят до различни превозни средства и лица и по този начин да се осигури защита на личните данни.

В съответствие с чл. 502 от Кодекса за застраховането и съгласно Директива (ЕС) 2021/2118 е предложено резултатът от електронната услуга да предоставя информация за историята на претенциите в рамките на 5 години преди датата на искането, което е в съответствие с периода от 5 години, за който се издават удостоверенията за предявени застрахователни претенции.

За да се избегне рискът от „наследяване“ на историята на претенциите в случай на промяна на собствеността на превозното средство в рамките на относимия 5-годишен период, е предвидено ограничение за предоставяне на информация преди датата на

последната промяна на собствеността в рамките на този период. От друга страна, за да се избегнат опити за „изтриване“ на историята на претенциите в резултат на формално прехвърляне на собствеността, при които ползването на превозното средство реално не се променя, както в случаите на лизинг на превозни средства или на целенасочени прехвърляния между свързани лица, за да се заличи историята на претенциите в случаи на утежнена история на щетите, с проекта на наредба е предложено, независимо от промяната на собствеността, електронната услуга на Гаранционния фонд да връща към застрахователите информация в случаите, когато преди датата на промяната собствеността застраховащият е бил собственик или ползвател на превозното средство съгласно свидетелство за регистрация на моторно превозно средство, или приобретател съгласно документ за промяна на собствеността, представен в Министерството на вътрешните работи от собственика според свидетелство за регистрация на моторно превозно средство, или обичаен водач на превозното средство, или е бил застраховащ, като е сключвал договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите по отношение на същото превозно средство.

Наред с това Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането предвижда ред за централизирано издаване на удостоверенията за предявени застрахователни претенции по чл. 502 от Кодекса за застраховането, като оправомощен за тази цел е Гаранционният фонд. Измененият чл. 502, ал. 2 от Кодекса за застраховането предвижда удостоверението да се издава въз основа на данните от регистъра по чл. 571, ал. 1, т. 2 от Кодекса за застраховането, като редът за обмен и достъп до данните се определя с наредбата по чл. 571, ал. 4 от Кодекса за застраховането.

Осигуряването на изпълнението на задълженията на Гаранционния фонд да предоставя информация както за целите на издаване на удостоверенията за застрахователни претенции като документ, така и за осигуряване на процеса по изпълнение на електронна услуга за целите на сключване на застраховки посредством ЕИСОУКР, обуславят необходимостта от наличие на вярна, точна и своевременна информация в регистъра на застрахователните претенции. За тази цел е предложена промяна в уредбата на информацията в този регистър, като, от една страна, са допълнени някои необходими елементи на информацията, като например, данни за съпричиняване на пътнотранспортното произшествие, данни за причинителя на произшествието, а от друга страна, е предложено информацията за всяка заведена застрахователна претенция да бъде актуализирана в регистъра едновременно със завеждането на застрахователните претенции в информационната система на застрахователя. За да не се предизвикат съществени затруднения на застрахователите при прилагането на този ред на подаването на данни към Гаранционния фонд, е предвидено, че всякакви последващи корекции в данните относно заведените застрахователни претенции следва да се актуализират по досегашния ред, предвиждащ актуализацията да става чрез ежедневни справки.

Следва да се има предвид, че ЕИСОУКР вече разполага с функционалност за актуализация на данните в реално време. Тази функционалност се прилага ефективно по отношение на регистъра на застрахователните полици, като някои от застрахователите вече я прилагат ефективно и по отношение на регистъра на предявените и изплатените претенции. С въвеждането на общо задължение за актуализация на данните за заведени претенции в реално време се цели да се постигне същата степен на актуалност на регистъра на претенциите, каквато понастоящем съществува в регистъра на застрахователните полици, доколкото двата регистъра по замисъл и правна уредба са предназначени да функционират по еднакъв начин и да осигуряват пълна, точна и достоверна информация във всеки един момент. По този начин ще се изпълни изискването на Директива (ЕС)

2021/2118 за достоверно удостоверяване на историята на застрахователните претенции и ще се гарантира възможността на ЕИСОУКР да предоставя вярна и точна информация за целите на сключването на застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и за целите на издаване на удостоверения за предявени застрахователни претенции.

Наред с това Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането внася и други промени в нормативната уредба, сред които и замяната на понятието „моторно превозно средство“ с „превозно средство“, което на свой ред обуславя съответните терминологични промени в кореспондиращата подзаконова нормативна уредба. Предложени са и други терминологични промени и уточнения във връзка с поясняването на понятието „идентификационен номер на превозно средство“, уточняването на наименованието на публичния регистър към лицензите на Общността и лицензите за извършване на превоз на пътници или товари на територията на Република България.

Във връзка с реализацията на законовата делегация по чл. 571, ал. 6 от Кодекса за застраховането, която предвижда, че достъпът до регистъра на пътнотранспортните произшествия, настъпили на територията на Република България и за участниците в тях се осъществява по реда на Наредба № 54, е направено предложение, с цел противодействие на застрахователните измами, всеки застраховател, предлагащ задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и застраховка „Каско“ на моторно превозно средство (МПС) в Република България, да има право на достъп до данни от протоколите, подадени на Гаранционния фонд от Министерството на вътрешните работи по реда на чл. 7 от Наредба № Із-41 от 2009 г. за документите и реда за съставянето им при пътнотранспортни произшествия и реда за информиране между Министерството на вътрешните работи, Комисията за финансов надзор и Гаранционния фонд (Наредба № Із-41) и до данни от двустранните констативни протоколи за пътнотранспортно произшествие, подадени на Гаранционния фонд от застрахователите по реда на чл. 5, ал. 4 отот същата наредба. Данните включват и обстоятелства във връзка със свидетелството за управление на МПС на причинителя на пътнотранспортното произшествие, когато има информация за това, както и снимки, когато такива са налични.

С оглед установяването на интереса на застрахователя от получаване на информацията, същата ще се предоставя само във връзка с конкретна предявена пред него застрахователна претенция по отношение на конкретно лице или превозно средство, при това единствено във връзка с претенции, които са надлежно регистрирани в регистъра на предявените и изплатените претенции на Гаранционния фонд. С цел осигуряване на надеждността на процедурите по осигуряване на достъп е предложено достъпът да се осигурява в съответствие с правилата по чл. 7, ал. 5 от Наредба № Із-41, които осигуряват достъпа до данните от регистъра на пътнотранспортните произшествия, приети са от управителния съвет на Гаранционния фонд и подлежат на одобрение от заместник-председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“.

С проекта на наредба се предлага уреждането на хипотезата на обективна невъзможност на Гаранционния фонд по технически причини да обслужва процеса на сключване на застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите посредством ЕИСОУКР. Практиката показва, че макар и извънредно редки, такива случаи не са изключени независимо от въведените мерки за сигурност и е налице необходимост от нормативно уреден заместващ процес, който да гарантира възможността за сключване на тази важна за обществения интерес застраховка. Предложението предвижда процес по установяване на обективната невъзможност, уведомяване на Комисията за финансов надзор и издаване на разпореждане за осигуряване на техническа възможност за издаване

на застраховки от информационните системи на застрахователите на база на информацията, съдържаща се в тези системи или на базата на информация предоставена от застраховащите лица. Процесът предвижда и процедура за възстановяване на обичайния ред за сключване на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите след възстановяване на функционалностите на ЕИСОУКР.

Във връзка с констатирано използване на електронната услуга за предоставяне на данни от регистъра на превозните средства и техните собственици, изграждан и поддържан в Министерството на вътрешните работи, в несъответствие с изключителните цели на наредбата за сключване на конкретен застрахователен договор по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в това число за предоставяне на ценово предложение за сключването му, са предложени допълнителни мерки за проследяване на използването на електронната услуга до крайния потребител на информационната система на застрахователя, което да позволи осъществяването на надзорните правомощия на Комисията за финансов надзор.

Изисква се въвеждането на преходни и заключителни разпоредби и определянето на подходящи периоди за привеждане на системите на Гаранционния фонд и застрахователите в съответствие с предложените изменения.

<u>Цели, които се поставят с приемането на наредбата:</u>

С проекта на наредба се цели уреждането на надежден и функционален процес за служебно използване на данните от регистъра на застрахователните претенции с оглед осигуряване на възможност за прилагане на системата „бонус-малус“ по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите от застрахователите, без да се застрашават интересите на нито една група заинтересовани лица.

С предложените изменения и допълнения в Наредба № 54 се цели осигуряването на надеждна, вярна и своевременна информация в регистъра на застрахователните претенции, която да позволи функционирането на процесите по служебно използване на данни за целите на сключване на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, както и за издаване на удостоверения за застрахователни претенции.

С проекта на наредба се цели регламентирането на достъпа на застрахователите до регистъра на пътнотранспортните произшествия с цел предотвратяване на застрахователните измами в съответствие със законовите делегации съгласно Кодекса за застраховането.

С предложените изменения и допълнения в Наредба № 54 се цели и избягването на ситуации на обективна невъзможност за сключване на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в резултат на обективна техническа невъзможност за функциониране на обслужване на процеса от страна на Гаранционния фонд.

С проекта на наредба се цели създаването на условия за проследяване на използването на електронната услуга за извличане на данни от регистъра на превозните средства и техните собственици, изграждан и поддържан в Министерството на вътрешните работи с оглед осъществяване на надзорните правомощия на Комисията за финансов надзор.

Цели се и уреждането на съвременни изисквания към информационните системи на Гаранционния фонд, които да гарантират тяхната функционалност и надеждност и съвместимост на застрахователите с техните характеристики, както и регламентиране на преходните периоди за внедряването на измененията в нормативната уредба в практиката на пазарните участници.

Очаквани резултати от прилагането:

Предложените изменения и допълнения на Наредба № 54 ще съдействат за функционално използване на данните от регистъра на застрахователните претенции за целите прилагането на системите „бонус-малус“ по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите на застрахователите; ще се осигури надеждна, вярна и своевременна информация в този регистър посредством попълването му в реално време от страна на застрахователите; ще се осигурят възможности за превенция на застрахователни измами посредством регламентирането на достъпа на застрахователите до регистъра на пътнотранспортните произшествия; ще се създадат условия за преодоляване на невъзможност за сключване на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в резултат на техническа невъзможност за обслужване на процеса от страна на Гаранционния фонд; ще се създадат условия за ефективно прилагане на надзорните правомощия на Комисията за финансов надзор при използване на електронната услуга за извличане на данни от регистъра на моторните превозни средства и техните собственици и ще се уредят съвременни изисквания към информационните системи на Гаранционния фонд, както и адаптирането на застрахователите към тях.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Предлаганият проект на наредба няма пряко отражение върху бюджета на Министерството на вътрешните работи, Министерството на транспорта и съобщенията и Комисията за финансов надзор и не е необходимо осигуряване на допълнителни разходи/трансфери/други плащания.

Предвид необходимостта от вземане на организационни решения, обуславящи евентуални допълнителни разходи за застрахователите и Гаранционния фонд за целите на адаптирането на техните информационни системи с новите изисквания, е предвиден подходящ период за поетапното им привеждане в съответствие.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Проектът на наредба е в съответствие с правото на Европейския съюз и не съдържа разпоредби, които транспонират изискванията на акт на Европейския съюз, поради което не е приложена справка за съответствието му.